

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

مقدمه

هرس عبارت است از قطع کامل یا قسمتی از اندام‌های گیاه که به منظور بهبود رشد کمی و کیفی آن صورت می‌گیرد. نباید چنین تصور کرد که قطع اندام‌های گیاه به هر شکل دلخواه امکان پذیر است، بلکه این کار باید مطابق اصول و قواعد خاصی صورت گیرد و گرنه به هدفی که مورد نظر هرس است یعنی بهبود رشد کمی و کیفی درخت، منجر نخواهد شد.

هرس درختان گیلاس و آلبالو

فواید هرس

۱- **بالا بردن کیفیت محصول:** درختانی که به درستی هرس شده‌اند دارای میوه‌های مرغوب‌تری هستند. میوه‌های این درختان درشت‌ترند و رنگ و طعم بهتری دارند و در نتیجه قیمت محصول و بازارپسندی میوه درختان هرس شده بیشتر از درختانی است که هرس نشده‌اند.

۲- **افزایش مقاومت شاخه‌های درخت:** در عملیات هرس کارهایی انجام می‌گیرد که موجب می‌شود شاخه‌ها استحکام بیشتری بیابند.

۳- **فراهم نمودن نور کافی برای درخت:** نور آفتاب برای انجام عمل فتوسنتز، ساختن مواد آلی و تولید میوه‌های مرغوب لازم است. با انجام هرس صحیح نور کافی برای درخت تامین می‌شود.

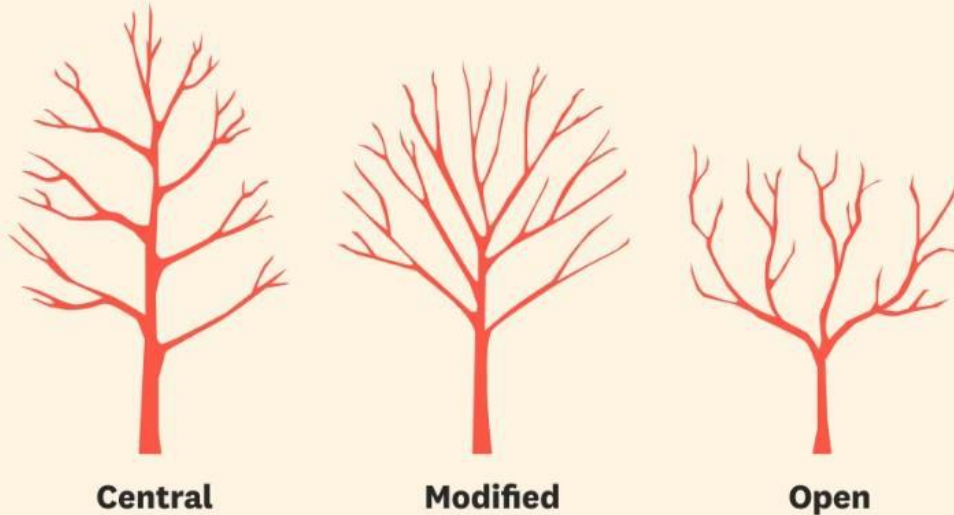
۴- **تنظیم قدرت رویشی و زایشی:** قدرت رویشی بیش از حد درخت باعث کاهش قدرت زایشی آن می‌شود و برعکس. رشد رویشی و زایشی درخت باید با هم متناسب باشد.

اصول هرس

هرس درختان میوه بر اساس اصول خاصی صورت می‌گیرد. کسی که می‌خواهد درختی را هرس کند قبل از اقدام باید با این اصول آشنایی کافی داشته باشد. پیش از دانستن این اصول به دست گرفتن قیچی برای انجام هرس و قطع عضوی از درخت کار درستی نیست. در اینجا هفت اصل مهم هرس را با هم مورد مطالعه قرار می‌دهیم.

Cherry tree pruning methods

شکل ۱- انواع روش‌های هرس درختان گیلاس و آلبالو

اصل اول: هوا و نور باعث تغذیه و رشد اندام‌های درخت می‌شود. پس به هر شاخه‌ای نور و هوای بیشتری برسد آن شاخه رشد بیشتری خواهد یافت.

اصل دوم: قسمت‌های فوقانی یک شاخه بهتر از قسمت‌های تحتانی آن تغذیه می‌شوند.

اصل سوم: از حیث رشد و نمو بین اعضای رویشی و اعضای میوه‌دهنده درخت، رقابت حاکم هر درختی میوه بیشتری تولید نماید رشد شاخه‌های آن کمتر است. این اصل می‌رساند که معمولاً خواهد شد. پس حذف قسمتی از میوه‌هایی که در حال تکامل هستند می‌تواند موجب به وجود آمدن شاخه‌ها و برگ‌های جدید فعال شود.

اصل چهارم: قسمت‌های مختلف یک شاخه با یکدیگر همبستگی دارند. اگر شاخه میوه دهنده‌ای را به طور شدید هرس کنیم (یعنی قسمت اعظم آن را قطع کنیم) آن مقدار از شیره نباتی که به مصرف تمامی آن شاخه می‌رسید به طرف باقی‌مانده شاخه و بخش‌های مجاور هدایت شده، رشد و نمو آن‌ها افزایش می‌یابد.

اصل پنجم: شیره خام یکی از عوامل مهم رشد رویشی گیاه است.

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

اصل ششم: شیره پرورده یکی از عوامل مهم رشد زایشی گیاه است.

شیره خام ترکیبی است از آب و مواد معدنی که توسط تارهای کشنده ریشه‌ها از زمین جذب شده و از طریق آوندهای چوبی به تنه، شاخه و برگ‌ها می‌رسد. این محلول داخل برگ‌ها در مقابل نور آفتاب طی فعل و انفعالاتی که درون گیاه رخ می‌دهد به شیره پرورده تبدیل می‌شود. شیره پرورده توسط آوندهای آبکشی به تمام اندام‌های درخت هدایت می‌شود.

اصل هفتم: اقداماتی که باعث هدایت مناسب شیره گیاهی می‌شود که عبارتند از:

خم کردن

زاویه‌ای که شاخه نسبت به سطح افق دارد در میزان باردهی آن بسیار موثر است. گاهی لازم است برای ایجاد زاویه مطلوب در شاخه‌ها کارهایی را انجام دهیم یعنی به نحوی جهت شاخه را از حالت عمودی به حالت افقی تغییر دهیم. برای این منظور میتوان از ریسمان یا فنر فلزی استفاده کرد و شاخه را به تنه درخت یا به زمین بست. همچنین می‌توان با آویزان کردن وزنه‌ای نسبتاً سنگین به شاخه آن را خم کرد.

زخم‌زنی

زخمی هلالی شکل به یکی از شکل‌هایی که مشاهده می‌کنید در پوست شاخه در محل بالای جوانه ایجاد می‌کنند و پس از مدتی نتیجه را مشاهده می‌کنند. حتماً متوجه شده‌اید که با این عمل شیره پرورده کمتری به جوانه می‌رسد، زیرا که شیره پرورده به وسیله آوندهای آبکشی که در لایه پوست قرار دارند از بالا به پایین انتقال می‌یابد ولی شیره خام به کمک آوندهای چوبی که در لایه چوب درخت قرار گرفته است از پایین به بالا منتقل می‌شود.

در درختانی مثل سیب و گلابی برداشتن قسمتی از پوست شاخه از محل بالای جوانه موجب تحریک آن جوانه و در نتیجه تسریع در رشد و نمو آن و تبدیل شدن جوانه به شاخه می‌شود. بنابراین در بعضی مواقع برای وادار کردن جوانه به تولید شاخه جدید برای تکمیل اسکلت‌بندی درخت میتوان از این روش استفاده کرد و مناسب‌ترین زمان انجام این کار در بهار است. عکس این عمل نیز گاهی مفید واقع می‌شود، یعنی چنانچه در پوست ناحیه زیر جوانه‌ای، زخم هلالی شکل ایجاد کنیم شیره پرورده بیشتری در اطراف جوانه جمع شده سیر تکاملی جوانه تغییر می‌یابد و به جای اینکه جوانه تبدیل به برگ و شاخه شود به جوانه گل تبدیل می‌گردد.

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

حلقه برداری

برداشتن حلقه از پوست تنه یا شاخه به صورت یک نوار باریک را حلقه برداری می گویند. در موقع حلقه برداری دقت کنید که فقط پوست شاخه ای از تنه بریده و برداشته شود و به ناحیه چوب که در زیر پوست قرار دارد لطمه ای وارد نشود. با این عمل جریان شیره پرورده که درآوندهای آبکشی و اغلب از بالا به پایین جریان دارد قطع می شود و صرف رشد قسمت های هوایی درخت یا ناحیه بالاتر از محل حلقه برداری می گردد. نتیجه این کار درست شدن میوه ها و مرغوبیت آنها می باشد. برای تکرار حلقه برداری باید چند سال صبر کرد و گرنه ممکن است درخت بسیار ضعیف شود. بعضی از درختان مثل مو تحمل حلقه برداری را دارند ولی در بعضی درختان مثل گیلاس و آلبالو ممکن است انجام این کار مضر باشد چون محل زخم در این گونه درختان دیر التیام می یابد.

فواید هرس کردن در درختان گیلاس و آلبالو

- جلوگیری از رشد بی رویه درخت
- جلوگیری از تولید چوب بیش از اندازه
- افزایش کیفیت و کمیت میوه

مراحل هرس درخت گیلاس بعد از کاشت

سه مرحله اول، در فصل زمستان می باشد که باید انجام گیرد.

۱ - سال اول کاشت

نهال گیلاس باید تا ارتفاع ۱۰۰ سانتی متری از خاک هرس شود.

۲ - سال دوم کاشت

دو شاخه فرعی از بالای محل جوانه ای که به سمت خارج از درخت است را حذف کنید.

۳ - سال سوم کاشت

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

تعاونی پترو تمدن مهام پارس

در این سال مانند سال قبل، شاخه‌های فرعی را از بالای جوانه و به سمت خارج درخت قطع کنید، در این حال درختی خوش فرم و قوی را پرورش می‌دهید.

۴ - سال چهارم کاشت

این مرحله در فصل تابستان صورت می‌گیرد.

در اواخر فصل تابستان برای تحریک و رشد بهتر و شکوفه‌های زیاده‌تر در سال بعد، این هرس صورت می‌گیرد.

۵ - سال پنجم کاشت

این هرس در فصل پاییز صورت می‌گیرد.

شاخه‌های خشکیده و آلوده و زائد را حذف نمایید.

۶ - سال ششم کاشت

این هرس در فصل زمستان صورت گرفته و در حجم کم اتفاق می‌افتد.

این امر موجب افزایش باردهی و کیفیت بهتر محصول خواهد شد.

تکنیک‌های هرس گیلاس

سربرداری از محل چوب یکساله

این برش، موجب تحریک رشد شاخه‌های جانبی شده و اغلب در مراحل اولیه سیستم تربیت گیلاس برای تولید شاخه‌های قوی به کار می‌رود. سربرداری در چوب جوان قدرت رشد نواحی اطراف محل برش را افزایش می‌دهد در نتیجه این سربرداری باعث تاخیر میوه‌دهی می‌شود.

کوتاه کردن شاخه

این نوع برش برای جوان سازی شاخه‌های میوه‌دهنده و حفظ باردهی آن‌ها به کار می‌رود. این برش به دو صورت انجام می‌گیرد:

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

- الف- شاخه‌های موجود از فاصله ۵,۲ سانتی‌متر تا چند متر از محل پیدایش شاخه (تنه) به منظور تحریک تولید شاخه جدید بریده می‌شوند.
- ب- زمانی که یک شاخه فرعی شروع به رشد عمودی کند یا به رشد کامل برسد می‌توان نسبت به کوتاه کردن آن اقدام نمود.

شکل ۲- هرس درختان گیلاس

برش تلفیقی

تلفیقی بین دو نوع برش قبلی است که برای کنترل قدرت رشد درختان جوان به کار می‌رود. در این روش یک شاخه قوی و دارای رشد عمودی به عنوان شاخه موقتی سربرداری شده و در همان زمان شاخه ضعیف کنار آن نیز به عنوان شاخه دائمی سربرداری می‌شود.

تنک کردن

هرس درختان گیلاس و آلبالو

PTMP/SK/R&D/A/ Pruning cherry trees01 /19072023

در این شیوه شاخه بطور کامل حذف می‌شود و موجب باز شدن تاج درخت و نفوذ بهتر نور به داخل تاج درخت می‌شود. این روش نسبت به سربرداری شاخه موجب تحریک رشد در سطح بیشتری از درخت می‌شود و در نتیجه تاثیر کمتری در قوی شدن درخت دارد.

خراشیدن

خراشیدن روش دیگری است که برای تحریک شاخه زائی به کار می‌رود. این روش در هر سیستم می‌تواند به کار رود. برای ایجاد قدرت رشد کافی می‌بایست یک برش پهن در یک سوم تا نصف محیط شاخه ایجاد نمود. ابزارهای مورد استفاده نیز در به دست آوردن اثر مطلوب بسیار مؤثر است.

هرس تابستانه

هرس تابستانه در هر سه سیستم می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد، زیرا هرس تابستانه نسبت به هرس خواب قدرت رشد کمتری را در درخت القا می‌کند، که موجب تسریع باردهی در درختان جوان می‌شود.

هر چند که با ترکیب مناسب سیستم تربیت، رقم و پایه می‌توان باردهی درخت را افزایش داد، اما در هنگام نیاز با استفاده از هرس خواب می‌بایست در باردهی تعادل ایجاد نمود. به علاوه شاخه‌های جانبی که به دنبال هرس تابستانه تشکیل می‌شوند عموماً دارای زاویه باریک می‌باشند.

منبع

اوجی، نازنین. (۱۴۰۲). تولید و پرورش گیلاس و آلبالو. تهران: نش آموزش کشاورزی

